

ผังพื้นปราสาทขอมในไหมมัดหมี่

Khmer Sanctuary Floor Plan to Silk Mudmee

สมบัติ ประจัญสถานต์*
Sombat Prajongsant

บทคัดย่อ

ผังพื้นของปราสาทขอม ถือเป็นภาพสัญลักษณ์สากลสื่อแสดงแบบทางสถาปัตยกรรมด้วยการตัดในแนวราบทำเห็นถึงแนวผนังขอบเขตของตัวอาคารปราสาทขอมที่มีพัฒนาการตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 -18 ตั้งอยู่ในภูมิภาคอินโดจีน และยังไม่เคยนำมาสู่การสร้างสรรค์งานหัตถกรรมผ้าไหมมัดหมี่ที่มีรูปแบบแต่อย่างใด ผู้ออกแบบจึงมีแรงบันดาลใจในการแปรเปลี่ยนองค์ประกอบของลายสู่การสร้างสรรค์ลายมัดหมี่ ซึ่งอาศัยกระบวนการออกแบบเรขาคณิตด้วยเทคนิคการลดรูปแล้วจัดองค์ประกอบศิลป์ พัฒนาสู่ลายเพื่อการมัดหมี่แล้วนำไปผลิตผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 3 ผืน ข้อค้นพบที่สำคัญในการจัดสร้างผลงานคือ ความเข้าใจกระบวนการก่อรูปของลายมัดหมี่และการใช้เทคนิคการกำหนดลายในตารางกริดทำให้ช่างมัดหมี่ทำตามแบบได้ง่าย ช่างย้อมสีสามารถแยกสีในการย้อมแต่ละครั้งจากแบบลายสีได้ อีกทั้งการออกแบบให้สีเส้นพุ่งเป็นคอนทราสต์กับสีเส้นยืนเมื่อทอขัดกันทำให้เกิดการผสมกันของสีใหม่ทำให้ค่าความจัดของสี น้ำหนักของสี และความเป็นสีเปลี่ยนไปโดยการผสมสีทางสายตาช่วยแต่เพิ่มเสน่ห์ให้แก่ผืนผ้าได้

Abstract

Plan of Khmer sanctuary is considered a universal symbol demonstrating architectural drawing by the horizontal section which shows the boundary of the sanctuary's buildings in Indochinese Peninsula which were developed during the 12th - 18th Buddhist century. In addition, it has never been applied to the creation of mudmee silk handicraft. The designer had an inspiration to the compositional gradation of the Khmer sanctuary Plan's pattern to create mudmee motifs which were based on the process of graphic design using subtractive techniques, composition, pattern development and a production of 3 pieces of mudmee silk. The key findings of the creation were the understanding of mudmee forming process and the use of pattern orientation on grid which makes it easy for the producers to follow the patterns and enables dyers to distinguish colours from the patterns in each dye. Apart from this, the design to create weft threads and warp thread with different colours when they were woven resulted in the colour combination of silk which varied intensity, value and hue by combining visual colours but enhancing the attractiveness of the cloth.

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์การสร้างผลงาน

ศิลปะขอมถือเป็นศิลปะที่สำคัญศิลปะหนึ่งในภูมิภาคอินโดจีน ปรากฏชัดจากปราสาทขอมซึ่งเป็น ศาสนสถานที่สำคัญโดยได้รับแนวคิดศิลปะสัญลักษณ์จากฮินดู เรื่องทวยเทพอาศัยบนเขาพระสุเมรุอันเป็นแกนกลางของจักรวาลซึ่งอยู่บนสวรรค์ พัฒนาคือลายรูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นของตนเองตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 12-18 การสร้างปราสาทจึงเปรียบเสมือนการจำลองเขาพระสุเมรุมายังโลกมนุษย์เพื่อเป็นที่สถิตของเทพเจ้าเชื่อมโยงยังกษัตริย์ตามลัทธิเทวราชา การสร้างปราสาทจึงเป็นภาระสำคัญของกษัตริย์ที่เมื่อขึ้นครองราชย์แล้ว ต้องสร้างขึ้นเพื่ออุทิศให้แก่บรรพบุรุษ หรือให้แก่พระองค์เอง หากพิจารณาผังพื้นของปราสาทขอม พบว่ามี 2 แบบ ได้แก่แบบล้อมรอบจุดศูนย์กลาง และแบบใช้แกนเป็นหลัก แสดงความเป็นปีกแผ่น เป็นอนุสรณ์ มีเอกภาพทั้งในแปลนและรูปทรง (ศิลป์ พีระศรี. เขียน ยิ้มศิริ. แปล. 2512 : 130) ซึ่งบรรพชนนักออกแบบได้สร้างสรรค์จัดวางองค์ประกอบในพื้นที่ตามกรอบคติสัญลักษณ์ที่สะท้อนแนวคิดเรื่องกาลและเวลา ผู้ออกแบบจึงมีแรงบันดาลใจจากผังพื้นของปราสาทขอม ซึ่งเป็นแบบแสดงทางสถาปัตยกรรม

* คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

แสดงถึงการตัดในแนวราบทำเห็นถึงแนวมั้ง ขอบเขตของตัวอาคาร มาแปรเปลี่ยนองค์ประกอบสู่การสร้างสรรค์ลายมัดหมี่สำหรับผ้าไหมทอมือซึ่งแต่เดิมยังไม่เคยมีลายนี้มาก่อน ทดลองสร้างต้นแบบผ้าไหมมัดหมี่ลายจำนวน 3 ชิ้นงานด้วยกระบวนการผลิตตามภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยช่างฝีมือบ้านนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์เพื่อให้เกิดผลงานที่สะท้อนศิลปวัฒนธรรมของภูมิภาค

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

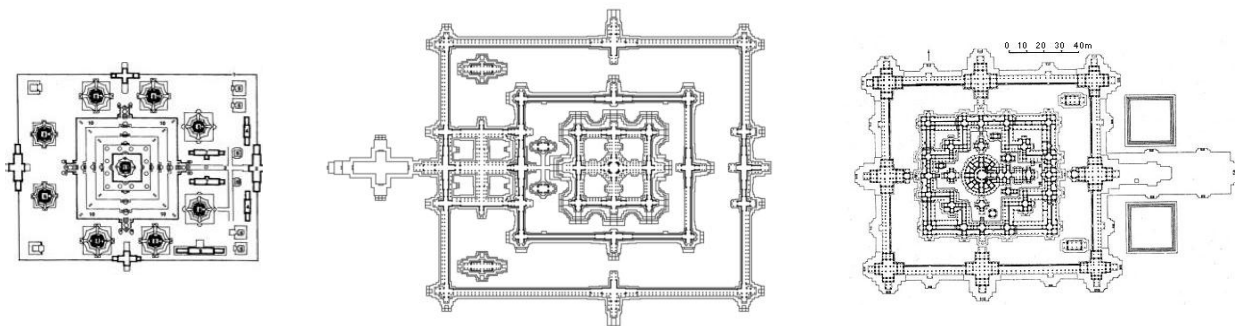
จากที่มาของแนวคิดในการออกแบบที่แสดงถึงทุนทางวัฒนธรรมที่สร้างสรรค์โดยบรรพชนในภูมิภาคอินโดจีนที่สำคัญ คือ ศิลปะขอม และศิลปหัตถกรรมผ้ามัดหมี่ ซึ่งจากอดีตยังไม่มีการออกแบบสร้างสรรค์ผ้ามัดหมี่ลวดลายเรขศิลป์จากผังพื้นปราสาทขอม จึงถือว่าการสร้างสรรค์ครั้งนี้เป็นสิ่งใหม่ (New Finding) โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการออกแบบที่นำภาพผังพื้นปราสาทขอมซึ่งเดิมถือเป็นภาพการนำเสนอแบบทางสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นภาษาสัญลักษณ์ที่เป็นสากล มาสู่ลวดลายมัดหมี่ซึ่งต้องอาศัยการแปรเปลี่ยนองค์ประกอบ (Transformation of Element) ซึ่งผู้ออกแบบเห็นว่าผังพื้นปราสาทขอมมีความเหมาะสมสามารถทำเป็นลวดลายสู่ลวดลายผ้ามัดหมี่ได้เพราะผังพื้นมีองค์ประกอบของเส้นตรง จึงสามารถกำหนดลวดลายลงในตาราง กริดได้เหมาะกับเทคนิคการมัดหมี่ที่มีลักษณะการวางลายแบบซ้ำในตำแหน่งที่แน่นอนจนเกิดโครงสร้างลายเป็นแผ่นผืน และตาหมากรุก ภาพที่เป็นสัญลักษณ์ใหม่ให้สัมพันธ์กับเทคนิคการผลิตผ้ามัดหมี่ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้องค์ประกอบของจุด เส้น ระนาบ และสีช่วยสร้างภาษาภาพที่ให้ความรู้สึกใหม่เกิดแก่ผ้าไหมมัดหมี่

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานและสรุปผล

นักออกแบบทำการร่างภาพร่าง (Sketch Design) หลายแบบเป็นทางเลือก จากนั้นนำมาพิจารณาเลือกแบบที่มีความเป็นไปได้มีความเหมาะสมตามเหตุผลทางวิชาการและเทคนิคมัดหมี่ จากนั้นทำการแปลงลายที่ได้ออกแบบไปสู่ลายแบบลายมัดหมี่ในตารางกริดโดยใช้คอมพิวเตอร์ โดยมีกระบวนการออกแบบร่าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกลักษณะผังพื้นที่เหมาะสมกับการทำลวดลายผ้ามัดหมี่

จากการศึกษาแผนผังของปราสาทขอมในประเทศกัมพูชา พบผังพื้น 2 แบบคือ แบบที่ 1 แบบที่มีปรางค์ประธานหลังเดียวหรือหลายหลังวางบนฐานเดียวกัน โดยฐานนี้จะมีขนาดลดหลั่นวางซ้อนชั้นกัน 3, 5, 7 ชั้น และแบบที่ 2 แบบที่มีปราสาทประธานที่สร้างมณฑปเชื่อมติดอยู่ทางด้านหน้าของปราสาทประธาน และมีบรรณาลัยอยู่ด้านข้างของปราสาทประธาน ล้อมด้วยมีระเบียงคดที่มีโคปุระทั้งสี่ทิศ ถัดออกไปจึงมีบารายแหล่งน้ำขนาดใหญ่ จึงนำทั้งสองแบบมาเป็นต้นแบบ คือ ปราสาทบากอง ปราสาทนครวัด และปราสาทบายน

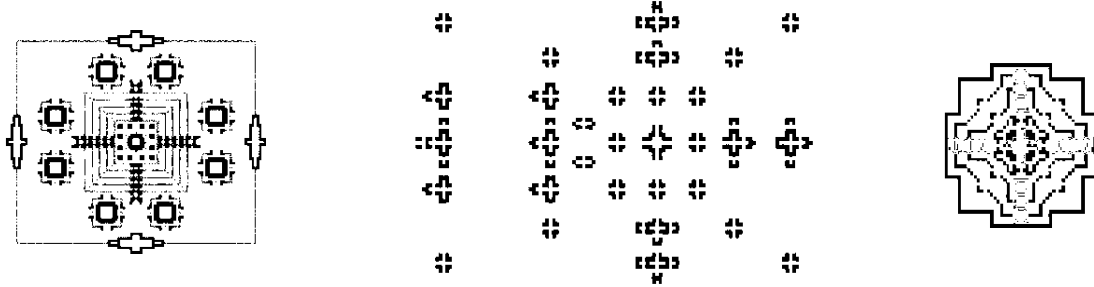
ภาพที่ 1 ผังพื้นของปราสาทบากอง ปราสาทนครวัด และปราสาทบายน

ที่มา : ผังพื้นปราสาทบากอง. (2559). ผังพื้นปราสาทนครวัด. (2559). ผังพื้นปราสาทบายน. (2559).

เมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมกับการทำลวดลายมัดหมี่ซึ่งต้องการความคมชัดของลายแม้มีการย่อขนาดให้เล็ก พบว่า แบบร่างทั้งสองแบบมีขนาดของลายใหญ่กว่าหน้ากว้างของผ้าไหมทอมือด้วยก็พื้นบ้านที่มีขนาดกว้างประมาณ 100 เซนติเมตร จำเป็นต้องลดขนาดของลายโดยตัดทอนรายละเอียดลงแต่ยังคงการรับรู้ถึงผังพื้นปราสาทขอมได้ และสามารถต่อลายได้

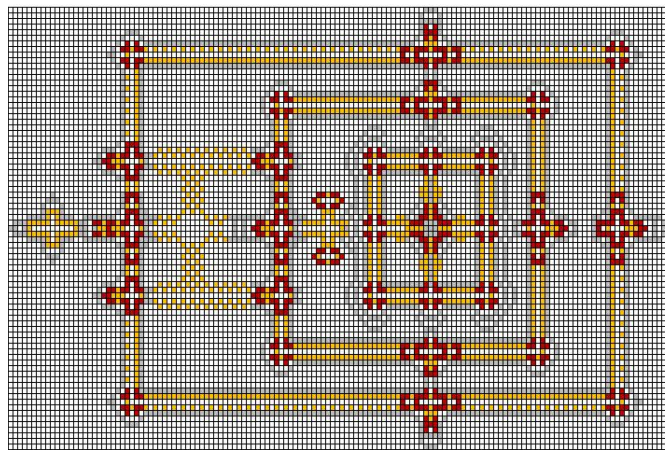
ขั้นตอนที่ 2 การแปรเปลี่ยนองค์ประกอบจากแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นลายเรขาคณิต

ผู้ออกแบบนำผังพื้นของปราสาทประธานของปราสาทขอม ทำการแปรเปลี่ยนองค์ประกอบ (Transformation of Element) จากแบบทางสถาปัตยกรรมเป็นลายเรขาคณิตด้วยการลดรูป (Subtractive) จนได้ผังพื้นของปราสาท ซึ่งบางลายมีขนาดใหญ่จึงทำการลดรูปจากลวดลายเต็มผืนสู่ลวดลายบางส่วนของผืน โดยเน้นปราสาทประธาน และนำภาพในขั้นที่ 2 ไปทำการกำหนดขนาดลายในตารางกริด อาศัยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ Microsoft Excel ซึ่งใช้การกำหนดขนาดลายและกำหนดสีให้แต่ละส่วนของแม่ลายให้ชัดเจนในตารางกริดเพื่อใช้ในการสื่อสารกับช่างมัดหมี่

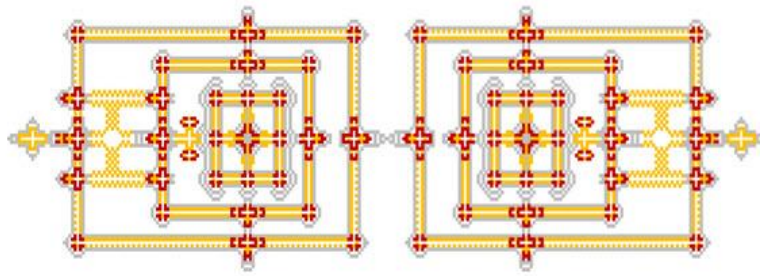

ภาพที่ 2 ลายเรขาคณิตผืนปราสาทบาคอง ปราสาทนครวัด และปราสาทบายาน

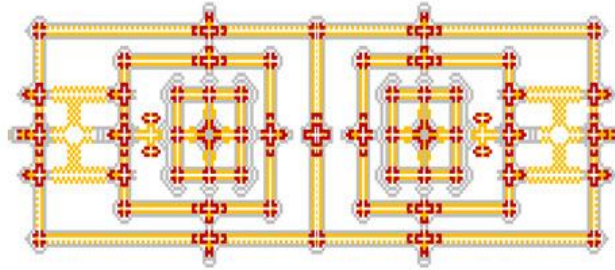
ตัวอย่างเช่น ลายผืนนครวัด หากใช้เต็มผืน พบว่ามีขนาดลายกว้าง 79 ช่อง และยาว 145 ช่อง ดังภาพที่ 3 เมื่อวางลายแบบสะท้อนกลับจะได้ขนาดลายกว้าง 79 ช่อง และยาว 290 ช่อง ซึ่งขนาดดังกล่าวถือว่าไม่สัมพันธ์กับขนาดของลวดลายมัดหมี่ที่ต้องสัมพันธ์กับขนาดของผืนผ้าที่ต้องสัมพันธ์กับหน้าพืดที่ใช้อยู่ด้วยก็พื้นบ้าน และโหงวมี่ที่ใช้ในการมัดลาย เมื่อลายที่กำหนดลงในตารางกริดมีขนาดใหญ่จำเป็นต้องมีการลดขนาดของลายโดยลดทอนรายละเอียดของผืนที่มีระเบียบลดขนาดลง ทำการปรับปรุงจำนวน 2 ครั้ง ดังภาพที่ 4 จึงได้เป็นแม่ลาย (Motif) 2 ผืนแบบสะท้อนกลับ (Mirror) ที่มีระเบียบรวมกันเป็นแกนสะท้อนตามแนวแกน Y มีขนาดลายกว้าง 79 ช่อง และยาว 143 ช่อง ดังภาพที่ 4 กำหนดให้มีการซ้ำโดยแบบสะท้อนกลับจึงสามารถใช้เทคนิคการค้นหมี่แบบหมี่ลวด

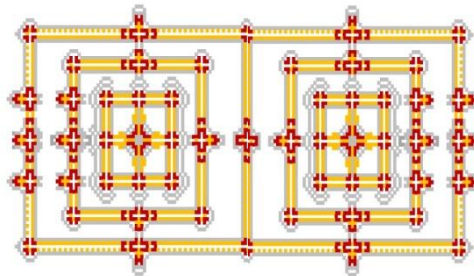
ภาพที่ 3 ลายผืนนครวัดในตารางกริด

แบบลายมัตหมี่ ครั้งที่ 1

แบบลายมัตหมี่ ปรับปรุงเป็นครั้งที่ 2

แบบลายมัตหมี่ ปรับปรุงเป็นครั้งที่ 3

ภาพที่ 4 การปรับลดขนาดของลายให้สัมพันธ์กับหน้ากว้างของผ้า

ขั้นตอนที่ 3 การวางลายให้สัมพันธ์กับความกว้างของผ้า

ขนาดความกว้างของผ้าที่ทอมือจะมีขนาดประมาณ 1 เมตร ซึ่งในการก่อรูปของลายด้วยเทคนิคการมัดเส้นไหมที่คั่นหมี่ตามจำนวนความกว้างของลาย (จำนวนลำ) เส้นไหมที่ได้จะถูกแยกเป็นชุด ๆ นับจำนวนเท่ากับจำนวนลำ เพื่อเตรียมมัดหมี่โดยใช้เชือกพลาสติกมัดเป็นเปลาะ ๆ ตามตำแหน่งของลายเพื่อกันไม่ให้เส้นไหมในเปลาะนั้นกินสีย้อม สำหรับช่างมัดหมี่ที่ชำนาญโดยปกติในการแบ่งเส้นไหมที่ขึ้นไว้ที่โองมัดหมี่ตามแนวนอนเพื่อขึ้นลายนั้นจะไม่มีการตีเส้นตั้งให้เป็นตาราง แต่สำหรับผู้เริ่มฝึกหัดมัดหมี่จะใช้ดินสอดำหรือสีปากกาเมจิกขีดที่เส้นไหมตามระยะที่วัดด้วยไม้บรรทัดช่องละความยาว 6-8 มิลลิเมตร (หากลวดลายที่มีความละเอียดสูง คือมีขนาดเล็ก จะใช้ความยาวช่องละ 6 มิลลิเมตร)

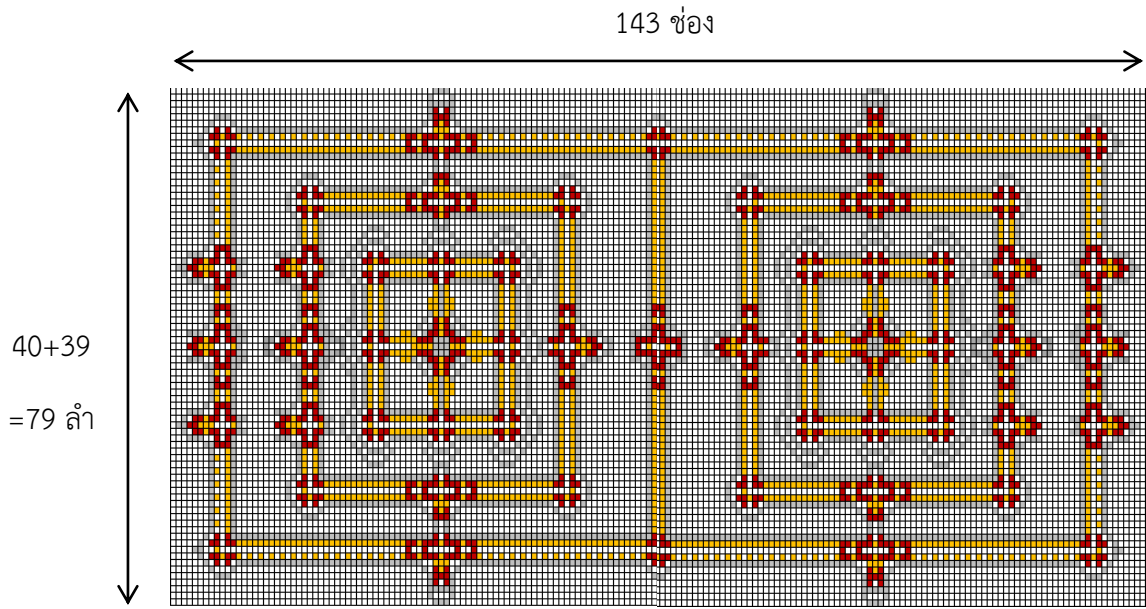
ถ้าให้แต่ละช่องกว้าง 6 มิลลิเมตร ตลอดความยาวของโองมัดหมี่จะแบ่งได้ 170 ช่อง

ถ้าให้แต่ละช่องกว้าง 7 มิลลิเมตร ตลอดความยาวของโองมัดหมี่จะแบ่งได้ 145.7 ช่อง คิดเป็น 145 ช่อง

ถ้าให้แต่ละช่องกว้าง 8 มิลลิเมตร ตลอดความยาวของโองมัดหมี่จะแบ่งได้ 127.5 ช่อง คิดเป็น 127 ช่อง

การแบ่งช่องแนวตั้งเพื่อให้ลายมัตหมี่มีขนาดคงที่ และทำให้ผู้ออกแบบลวดลายนำไปกำหนดขนาดลายตามความกว้างของผ้าทอได้ ไม่เกิน 127-170 ช่อง (ลำ) (สมบัติ ประจวบคีรีขันธ์, 2558 : 99)

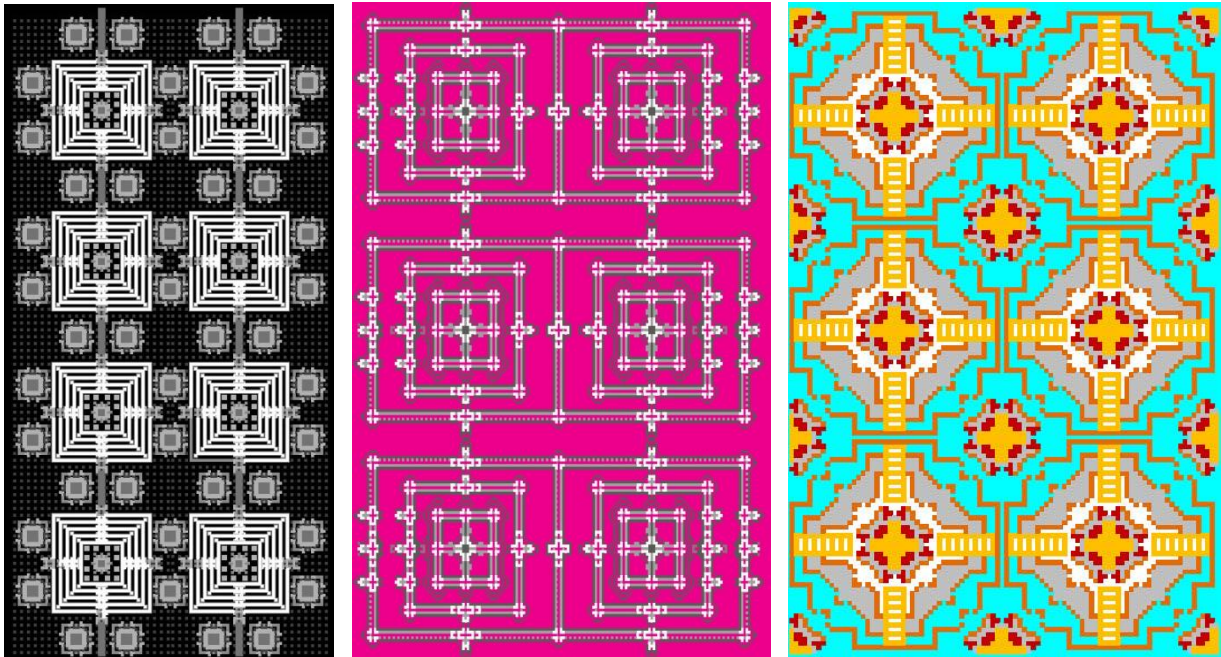
ตัวอย่างลายผืนนครวัดที่ทำการปรับปรุงแล้ว กำหนดลายในตารางกริด ได้จำนวน 143 ช่อง ไม่เกิน 170 ช่องเหลือด้านข้างทั้งสองได้ จึงสัมพันธ์กับความกว้างของผ้า สามารถนำไปผลิตต่อไป

ภาพที่ 5 ลายสำหรับการมัดหมี่แบบหมี่ลวดตามจำนวนล้ำ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาสู่แบบจริง

การพัฒนาจากแบบร่างสู่แบบจริง เมื่อทำการวางลายได้ลงตัวแล้วจะทำการกำหนดขนาดลายในตารางกริดเพื่อนับจำนวนล้ำ และกำหนดวิธีการค้นหมี่เพื่อกำหนดรูปแบบการซ้ำของทิศทางลาย จากนั้นทำการออกแบบสีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Adobe Photoshop ได้ผลงานจำนวน 3 ชิ้นงานโดยเป็นการออกแบบสีเส้นพุ่ง จากนั้นทำการกำหนดสีเส้นยืนโดยใช้สีน้ำตาลทอง เพื่อสร้างมิติให้กับผ้า ดังภาพที่ 6 แบบดังกล่าวนำไปเป็นต้นแบบในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ตามกรรมวิธีของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

ภาพที่ 6 ลายมัดหมี่ที่สร้างสรรค์ใหม่

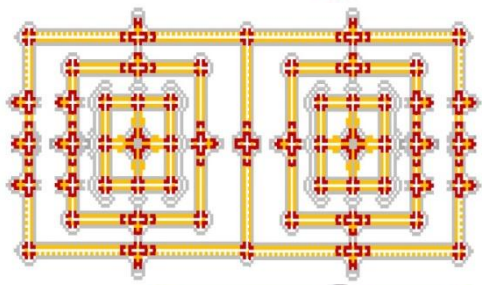
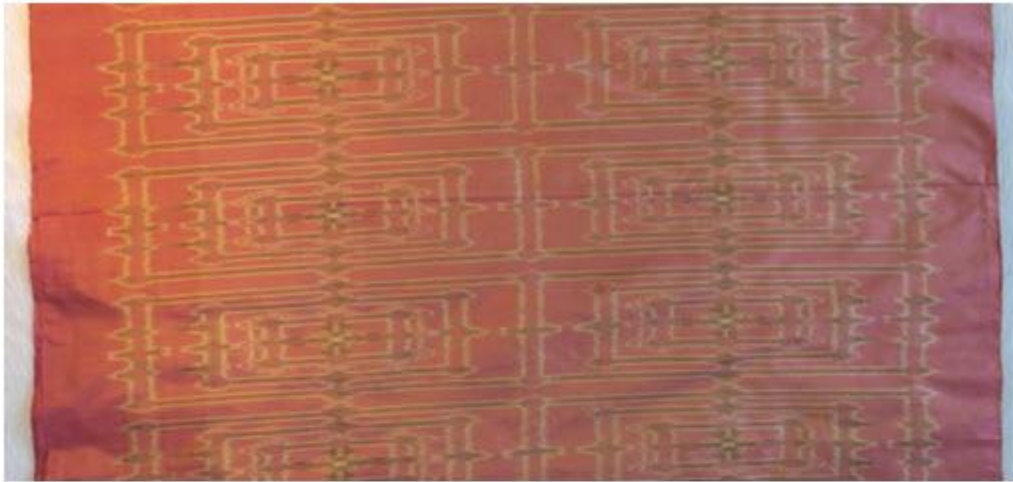
- 1) แบบลายที่ 1 ลายผังบากอง (Plan of Bakong) ดังภาพที่ 6 (ซ้าย) ออกแบบให้เป็นผ้ามัดหมี่ที่มีพื้นเป็นสีเทาเข้ม มัดเก็บสีขาวเป็นลายหมี่ ทอขัดกับเส้นยืนสีน้ำตาลทอง
- 2) แบบลายที่ 2 ลายผังนครวัด (Plan of Angkor Wat) ดังภาพที่ 6 (กลาง) ออกแบบให้เป็นผ้ามัดหมี่ที่มีพื้นเป็นสีบานเย็น สด ลายหมี่ข้อมสีดำ และมัดเก็บสีขาว ทอขัดกับเส้นยืนสีน้ำตาลทอง
- 3) แบบลายที่ 3 ลายผังบายอน (Plan of Bayon) ดังภาพที่ 6 (ขวา) ออกแบบให้เป็นผ้ามัดหมี่ที่มีพื้นเป็นสีน้ำทะเล ลายหมี่ข้อมสีแดง สีเหลืองและมัดเก็บสีขาว ทอขัดกับเส้นยืนสีน้ำตาลทอง

ผลงานสร้างสรรค์

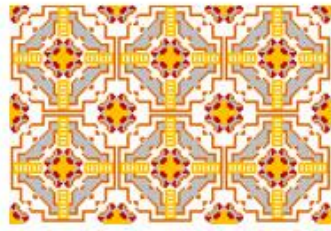
ภาพที่ 7 ผลงานชิ้นที่ 1

- 1) Title : Plan of Bakong
- 2) Technique : Handwoven silk mudmee
- 3) Size : 1m. x 4 m.
- 4) Concept : แรงบันดาลใจจากผังพื้นของปราสาทบากอง ประเทศกัมพูชาสู่การสร้างสรรค์เป็นลายมัดหมี่โดยออกแบบเป็นลายโครงสร้างแผ่นพื้น สร้างมิติให้กับผ้าไหมด้วยการทอขัดกันของไหมเส้นพุ่งและเส้นยืนต่างสี ประกอบสร้างผลงานตามภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ

ภาพที่ 8 ผลงานชิ้นที่ 2

- 1) Title : Plan of Angkor Wat
- 2) Technique : Handwoven silk mudmee
- 3) Size : 1m. x 4 m.
- 4) Concept : แร้งบันดาลใจจากผังพื้นของปราสาทนครวัด ประเทศกัมพูชา สู่การสร้างสรรค์เป็นลายมัดหมี่โดยอาศัยการแปรเปลี่ยนองค์ประกอบให้เป็นลายเรขาคณิตที่มีลักษณะสมมาตรวางลายด้วยโครงสร้างแบบตารางให้เกิดความต่อเนื่อง สร้างมิติให้กับผ้าไหมด้วยการทอขัดกันของไหมเส้นพุ่งและเส้นยืนต่างสี ประกอบสร้างผลงานตามภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ

ภาพที่ 9 ผลงานชิ้นที่ 3

- 1) Title : Plan of Bayon
- 2) Technique : Handwoven silk mudmee
- 3) Size : 1m. x 4 m.
- 4) Concept : แรงบันดาลใจจากผังพื้นของปราสาทขอม ประเทศกัมพูชา สู่อารมณ์สร้างสรรค์เป็นลายมัดหมี่โดยอาศัยการแปรเปลี่ยนองค์ประกอบด้วยการลดรูปจนได้แม่ลายแล้วนำมาจัดองค์ประกอบด้วยการซ้ำ วางลายแถบมีการเลื่อนสลับตำแหน่งของลายทำให้เกิดความต่อเนื่องของลายเป็นแผ่นผืน ประกอบสร้างผลงานตามภูมิปัญญาท้องถิ่นการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ทอมือ

บทวิเคราะห์คุณค่าของผลงาน

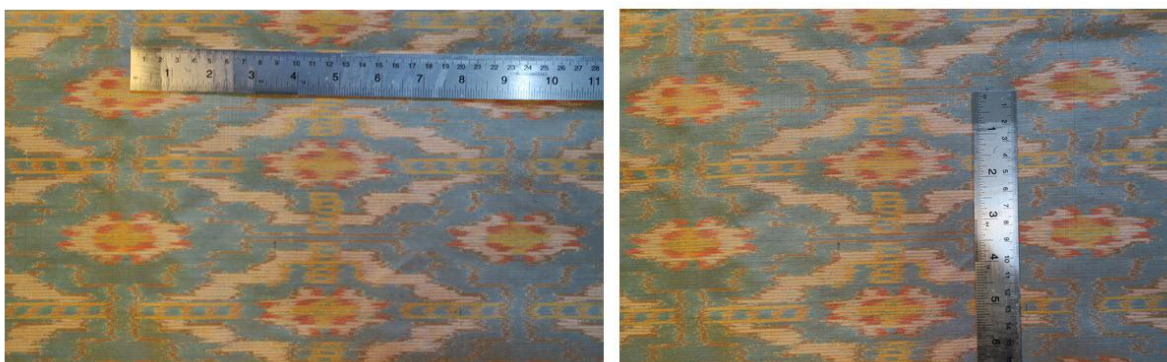
โครงการออกแบบสร้างสรรค์ผ้าไหมมัดหมี่ลายผังพื้นปราสาทขอม ประเทศกัมพูชาเป็นผลงานสร้างสรรค์ลายมัดหมี่ใหม่ โดยอาศัยการออกแบบเรขาคณิตเทคนิคการแปรเปลี่ยนองค์ประกอบ และจัดองค์ประกอบศิลป์ สร้างผลงานต้นแบบร่วมกับช่างฝีมือด้วยวิธี

การผลิตผ้าไหมมัดหมี่ที่มีมือตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อค้นพบในการจัดสร้างผลงานได้ผ้าไหมมัดหมี่ตามลายที่ออกแบบไว้ สามารถสรุปองค์ความรู้ประกอบการสร้างสรรค์งานศิลป์ ได้ดังนี้

1) เทคนิคการกำหนดลายในตารางกริดทำให้ช่างมัดหมี่ตามแบบได้ง่าย และช่างย้อมสีสามารถมองเห็นสีจากแบบลายสีได้ ในการออกแบบและกำหนดลายในตารางกริดที่มีลักษณะสีเหลืองจตุรัส ทำให้ช่างมัดหมี่ทำตามแบบง่ายเนื่องจากสัมพันธ์กับกระบวนการมัดหมี่มีการแยกเส้นไหมเป็นชุด ๆ การสร้างลายด้วยการมัดเชือกเป็นเปลวที่ละช่องของตารางจนเกิดลาย ลายที่ได้ในขณะมัดหมี่จะมีสัดส่วนเดียวกับลายที่กำหนดในตารางกริด แต่เมื่อนำมาทอขัดกับเส้นยืนจะพบว่าสัดส่วนของลายเปลี่ยนไปจากเส้นรอบรูปที่เป็นสีเหลืองจตุรัส จะเป็นสีเหลืองผืนผ้า ความกว้างของลายจะลดลงเหลือประมาณ 2 ใน 3 ดังภาพที่ 10-11 หากต้องการรักษาสัดส่วนของลายที่ออกแบบจำเป็นต้องหาเทคนิคการคงสัดส่วนของลายต่อไป

ภาพที่ 10 สัดส่วนของลายในขั้นตอนการออกแบบและในขั้นตอนการมัดหมี่

ภาพที่ 11 สัดส่วนของลายบนผืนผ้า

2) การเตรียมเส้นฟุ้งด้วยการคั้นหมึ้นแบบหมึ้นร่ายทำให้เกิดการก่อรูปของลายแบบวางลายตั้งขึ้นในทิศทางเดียวกันตลอดทั้งผืนผ้า แต่การเตรียมเส้นฟุ้งแบบหมึ้นลวด ทำให้เกิดการก่อรูปของลายแบบภาพสะท้อนกลับในแต่ละแถวตลอดทั้งผืนผ้า ผู้ออกแบบลายผ้าหมึ้นดำจำเป็นต้องเข้าใจเทคนิควิธี การก่อรูปของลายและลำดับการย้อมสีเพื่อสื่อสารกับช่างฝีมือภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สามารถผลิตผ้าหมึ้นดำหมึ้นดำได้ตามรูปแบบที่ออกแบบไว้ และหากสามารถค้นหาวิธีการคั้นหมึ้นแบบอื่น ๆ ทำให้การเรียงลำดับของลายเปลี่ยนไปในขั้นตอนการคั้นหมึ้นจากเดิมย้อมก่อให้เกิดเปลี่ยนตำแหน่งของลายทำให้เป็นงานสร้างสรรค์ใหม่ได้ต่อไป

3) การออกแบบให้ใช้สีของไหมเส้นฟุ้งเป็นคนละสีกับไหมสีเส้นยืนเมื่อทอขัดกันทำให้เกิดการผสมกันของสีไหมทำให้ค่าความจัดของสี (Intensity) (น้อยลงไปได้ทีสีเข้มขึ้น เมื่อทอขัดกับเส้นยืนที่มีสีเข้ม และน้ำหนักของสี (Value) อ่อนลงเมื่อทอขัดกับเส้นยืนที่มีสีอ่อน และความเป็นสี (Hue) ของสีเส้นฟุ้งจะเปลี่ยนไปเมื่อทอขัดกับสีอื่นเนื่องจากเกิดการผสมสีทางสายตา ทั้งนี้ การใช้สีของไหมเส้นฟุ้งเป็นคนละสีกับไหมสีเส้นยืนเมื่อทอขัดกันทำให้เกิดการผสมสีทางสายตาช่วยเพิ่มความแวววาว เพิ่มมิติของสีอันเป็นเสน่ห์ของผ้าไหมไทย

4) ผลงานสร้างสรรค์นี้เป็นผลงานสร้างสรรค์ต่อเนืองจากงานเดิมที่สร้างสรรค์ผ้าไหมมัดหมึ้นที่ได้แรงบันดาลใจจากลวดลายส่วนประดับของปราสาทขอมในเขตอีสานใต้ ประเทศไทย ซึ่งมีความเชื่อมโยงของรูปแบบลวดลายก้านขดของปราสาทขอมในกัมพูชาตามพัฒนาการแห่งศิลปะขอม ผลงานทั้งหมดสามารถพัฒนาจากงานทัศนศิลป์ไปสู่การนำไปใช้ประโยชน์เป็นผ้าเพื่อการตกแต่งสถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมภายใน งานออกแบบผลิตภัณฑ์ เครื่องเรือน เครื่องแต่งกาย หรืองานเรขศิลป์ที่ต้องการสะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่อินโดจีน

เอกสารอ้างอิง

ผังพื้นปราสาทนครวัด. (2559). [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2559. ค้นจาก <https://www.aboutasiatravel.com/cambodia/guide/angkor-temple/angkor-wat/angkor-wat-temple-plan.htm>.

ผังพื้นปราสาทบากรอง. (2559). [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2559. ค้นจาก <http://www.theangkorguide.com/illustrations/pages/68-plan-bakong.htm>.

ผังพื้นปราสาทบายัน. (2559). [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2559. ค้นจาก <http://angkorroad.com/angkor-thom/bayon.htm>.

ศิลป์ พีระศรี. เขียน ยิ้มศิริ. (แปล). (2512). ประวัติศาสตร์ศิลปะและแบบอย่างศิลปะโดยสังเขป. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมบัติ ประจักษ์คุณ. (2558). รายงานการวิจัยการออกแบบผ้าไหมมัดหมึ้นที่มีลวดลายเรขศิลป์จากผังพื้นของปราสาทในเขตอีสานใต้ ประเทศไทย. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.